

Sygn. akt I ACz 69/21

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2021r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dariusz Mazurek (spr.)

Sędziowie: SSA Grażyna Demko

SSA Bogdan Ziemiański

po rozpoznaniu 9 kwietnia 2021r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Pełnomocnika Komitetu Wyborczego (...)

z udziałem M. K.

o wydanie orzeczenia w trybie wyborczym

na skutek zażalenia uczestnika od postanowienia Sądu Okręgowego w Rzeszowie z 2 kwietnia 2021r. w sprawie sygn.. akt I Ns 94/21

p o s t a n a w i a:

I. **zmienić** zaskarżone postanowienie w pkt I i II i IV ten sposób, że:

1. **oddalić** wniosek

2. **zasądzić** od wnioskodawcy na rzecz uczestnika 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania;

II. **oddalić** zażalenie w pozostałej części.

III. **obciążyć** wnioskodawcę kosztami postępowania odwoławczego;

SSA Grażyna Demko SSA Dariusz Mazurek SSA Bogdan Ziemiański

Sygn. akt I ACz 69/21

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 9 kwietnia 2021 roku

Wnioskodawca Pełnomocnik Komitetu Wyborczego (...) wnosił o wydanie orzeczenia w trybie wyborczym zakazującego uczestnikowi M. K. rozpowszechniania nieprawdziwych informacji o tym, że:

a. Komitet Wyborczy (...) próbuje wprowadzić w błąd i okłamać mieszkańców R.,

b. Partia (...) która utworzyła Komitet Wyborczy (...), to formacja polityczna, która „przywłaszczyła” sobie nazwę Stowarzyszenia (...),

c. Partia (...), która utworzyła Komitet Wyborczy (...), zarejestrowała aktualną nazwę w wyniku „efektu bałaganu prawnego w Polsce”,

d. Partia (...), która utworzyła Komitet Wyborczy (...), jest „partią – słupem”,

e. działania Komitetu Wyborczego (...) to „próba oszustwa”, a ewentualna kandydatka na Prezydenta R. zgłoszona przez Komitet Wyborczy (...) to „kandydatka z kosmosu”

Wnosił również o nakazanie uczestnikowi sprostowania nieprawdziwych informacji wskazanych w punkcie I lit. a-e oraz przeproszenie Partii (...), członków Partii, wolontariuszy Partii i utworzonego przez Partię Komitetu Wyborczego (...), za podanie nieprawdziwych informacji, poprzez opublikowanie na stronie głównej O.pl, na łamach Gazety (...), na stronie głównej gazety online (...) + (...) oraz stronie głównej (...) wydania Gazety (...) (...) i utrzymanie do dnia 9 maja 2021 r. przeprosin w formie wyskakującego okienka po wejściu na stronę, z wyraźną czcionką (rozmiar minimum 16) z zastosowaniem widocznego odstępu pomiędzy wierszami, bez jakichkolwiek komentarzy, uzupełnień, czy odniesień się do jego treści na tej samej i sąsiedniej stronie, bez sąsiedztwa jakichkolwiek innych przeprosin na tej samej i sąsiedniej stronie, bez zastosowania jakichkolwiek zabiegów formalnych i treściowych umniejszających znaczenie, rangę i powagę oświadczenia, względnie zaznaczających dystans do jego treści lub formy w terminie 48 godzin od wydania orzeczenia w niniejszej sprawie o treści: „M. K., członek zarządu stowarzyszenia (...) przeprasza Zarząd Partii (...), członków Partii, wolontariuszy Partii i utworzony przez Partię Komitet Wyborczy (...), za nieprawdziwe wypowiedzi naruszające dobra osobiste Partii, jej członków, wolontariuszy i Komitetu Wyborczego (...), poprzez nazywanie Partii (...) „partią – słupem”, zarzucanie utworzonemu przez nią Komitetowi Wyborczemu, że próbuje oszukać i okłamać mieszkańców R., zarzucanie, że Partia (...) przywłaszczyła sobie nazwę Stowarzyszenia (...), że Partia (...) uzyskała swoją nazwę w wyniku panującego w Polsce bałaganu prawnego, a nadto, że kandydatka Komitetu Wyborczego (...) będzie „kandydatką z kosmosu”.

Wnioskodawca zażądał ponadto, by sprostowanie i przeprosiny zostały opublikowane w trybie egzekucyjnym na koszt uczestnika postępowania.

W uzasadnieniu wniosku wnioskodawca podniósł, że uczestnik niniejszego postępowania w trakcie trwającej kampanii wyborczej w wypowiedziach dla prasy przedstawił nieprawdziwe informacje na temat działalności Komitetu Wyborczego (...), a także Partii (...), która ten komitet utworzyła.

Uczestnik postępowania wniósł o oddalenie wniosku wyjaśniając, że nazwa (...) jest jednoznacznie utożsamiana z ruchem polityczno - społecznym zorganizowanym wokół S. H.. Partia (...) przyjęła tę nazwę gdy hasło (...) było już powszechnie kojarzone z ruchem S. H.. Wnioskodawca wykorzystał świadomie znaną i rozpoznawalną w ogólnopolskiej polityce nazwę. Uczestnik podniósł także, że (...) ma niską rozpoznawalność. Również kandydatka zgłoszona przez wnioskodawcę w wyborach na Prezydenta Miasta R. nie może liczyć na istotne poparcie i nie jest szerzej kojarzona wśród wyborców. Wszystkie medialne publikacje dotyczące szans kandydatów odnoszą się do „ruchu społecznego (...)”, „(...) S. H.”. Tym samym zasadna była ocena, że wnioskodawca próbuje wprowadzić w błąd, okłamać i oszukać mieszkańców R.. Uczestnik wskazał również, że system rejestracji partii politycznych i stowarzyszeń są autonomiczne, może zatem dojść do sytuacji określonej przez wnioskodawcę mianem „bałaganu prawnego”, w której to tworzone przez stowarzyszenie i partie komitety wyborcze, choć niepowiązane, posługiwac się będą tożsamą lub podobną nazwą. Uczestnik podkreślił także, że określenie „z kosmosu” które wypowiedział w odniesieniu do kandydatki, w kontekście okoliczności sprawy oznacza tyle tylko, że kandydatka nie jest związana z R. i jako takie jest prawdziwe. Podsumowując uczestnik podniósł, że wszystkie jego wypowiedzi są zgodne z prawdą i stąd brak podstaw do uwzględnienia wniosku.

Postanowieniem z 2 kwietnia 2021r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie w orzeczeniu wydanym w trybie wyborczym orzekł zgodnie z wnioskiem Pełnomocnika Wyborczego (...), za wyjątkiem żądania zamieszczenia sprostowanie i przeprosin w trybie egzekucyjnym na koszt uczestnika postępowania i w tym zakresie wniosek oddalił.

W uzasadnieniu postanowienia wskazał, że rozstrzygnął sprawę w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

Wnioskodawca jest pełnomocnikiem Komitetu Wyborczego (...). Postanowieniem nr (...) z dnia 25 marca 2021 r. Komisarz Wyborczy w R. I przyjął zawiadomienie o utworzeniu tego komitetu i zamiarze samodzielnego zgłoszenia kandydata na prezydenta miasta w wyborach przedterminowych.

Partia polityczna (...), która komitet utworzyła, działała pierwotnie pod nazwą (...). W dniu 25 lipca 2020 r. zarząd partii podjął decyzję o zwołaniu Nadzwyczajnego Kongresu partii, celem między innymi zmiany nazwy partii na (...). Zmiana została uchwalona, a następnie została wpisana do ewidencji partii politycznych postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 26 października 2020 r.

W dniu 24 sierpnia 2020 r. w Krajowym Rejestrze Sądowym zarejestrowano stowarzyszenie pod nazwą (...). Uczestnik postępowania M. K. jest członkiem zarządu tegoż stowarzyszenia.

Stowarzyszenie (...) w przedterminowych wyborach prezydenckich w R. popiera kandydata K. F..

M. K. w wypowiedziach medialnych, w szczególności dla portalu (...), zawartych w artykule pt. „(...) wystawi swojego kandydata w wyborach na prezydenta R.. Nie popiera go H.”, a także wypowiedzi dla Gazety (...), z dnia 26 marca 2021 r. i gazety (...)+, w artykule „W R. (...) kontra (...)”. „To wykorzystywanie marki jaką stworzyliśmy”, przedstawił w sposób nieprawdziwy informacje na temat działalności komitetu wyborczego (...), jego kandydatki w wyborach i partii (...).

Powiedział, że:

- „chcielibyśmy ostrzec mieszkańców R., że niewielka grupka osób próbuje ich wprowadzić w błąd posługując się nazwą, barwami podobnymi do nazwy ruchu społeczno - politycznego S. H.. Nasz ruch wspiera, wspólnie z trzema innymi ugrupowaniami demokratycznymi, kandydaturę pana K. F., nic się tu nie zmienia”,
- „za nadużycie i efekt chaosu prawnego w Polsce uważają, że ta formacja polityczna „przywłaszczyła, sobie nazwę stowarzyszenia Polska 2050 i – jak sugerują - próbuje uzyskać przychylność społeczną, korzystając z popularności ruchu S. H.”,
- „fakt zarejestrowania (...) partii pod nazwą (...) to efekt bałaganu prawnego w Polsce”,
- „ktoś rejestruje partię - słup, która nie podejmuje żadnej działalności. (...) A potem przerejestrowuje swoją partię pod inną nazwą wykorzystując dorobek innych. (...) i w ten sposób niewielkie grono osób wykorzystało bardzo ciężką pracę tysięcy naszych ludzi, a w odniesieniu do ostatnich dni: oszukać, wprowadzić w błąd, okłamać mieszkańców R.. I w przypadku jakiejś części mieszkańców miasta to się może udać”,
- „mamy do czynienia z próbą oszustwa (...) mamy grupkę konkretnych osób, które próbują wprowadzić w błąd, okłamać mieszkańców R., sugerując, że ich działania mają jakikolwiek związek z ruchem S. H.. To wykorzystywanie marki, jaką stworzyliśmy rejestrując stowarzyszenie. Po to, by sprawić wrażenie że ich „kandydatka z kosmosu” w (...) wyborach w jakikolwiek sposób jest powiązana z ruchem (...) S. H..

Powyższych ustaleń faktycznych sąd dokonał w oparciu o oświadczenia stron w zakresie obejmującym twierdzenia odnośnie okoliczności bezspornych oraz na podstawie złożonych do akt sprawy dowodów z dokumentów i wydruków.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy ocenił ustalony w sprawie stan faktyczny na podstawie art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy i ocenił, że wypowiedzi uczestnika były formą agitacji wyborczej. Oceniał, że uczestnik poprzez swoją wypowiedź zmierzał do obniżenia wyniku wyborczego ewentualnego kandydata zgłoszonego przez Komitet Wyborczy (...).

W świetle twierdzeń stron i zaoferowanego przez nie materiału dowodowego Sąd Okręgowy ocenił, że nie sposób inkryminowanym wypowiedziom uczestnika – pomimo ich ogólności - przypisać waloru prawdziwości. Sąd stwierdził, że uczestnik postępowania nie wykazał by w jakimkolwiek zakresie działania Komitetu Wyborczego (...) zmierzały do uzyskania przekonania wyborców o tożsamości tego komitetu ze stowarzyszeniem, w którym uczestnik pełni funkcję członka zarządu, ani też by celem działania wnioskodawcy było uzyskanie poparcia kandydata poprzez mylne przekonanie wyborców o popieraniu tego kandydata przez S. H.. że nie sposób za takowy uznać faktu posługiwania się przez Komitet Wyborczy (...), zarejestrowany, zgodnie z obowiązującym prawem wyborczym, nazwą zarejestrowanej zgodnie z obowiązującymi przepisami partii politycznej (...), która to komitet ten utworzyła. Jako nieprawdziwe sąd ocenił twierdzenia uczestnika odnośnie „przywłaszczenia” sobie nazwy stowarzyszenia przez Komitet wyborczy wnioskodawcy oraz twierdzenia, że rejestracja partii pod nazwą (...) jest efektem bałaganu prawnego. Argumentując swoje stanowisko Sąd Okręgowy wskazał na fakt, że rejestracja partii i komitetu wyborczego wnioskodawcy odbyły się zgodnie z obowiązującym prawem. W ocenie sądu nieprawdziwe były twierdzenia uczestnika, że partia (...) jest partią „słupem” zgodnie z potocznym rozumieniem tej przenośni. Jako nieprawdziwe ocenił Sąd Okręgowy wypowiedzi uczestnika określające ewentualną kandydatkę wnioskodawcy jako „kandydatkę z kosmosu”. Również w tej kwestii sąd oparł się na argumentacji odwołującej się do potoczne go rozumienie tego sformułowania. Ocenił, że w określeniu tym uczestnik zawarł również pejoratywną ocenę kwalifikacji kandydata na stanowisko prezydenta miasta. Niezależnie od przedstawionych ocen Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że nie mogła być przedmiotem postępowania w sprawie rozpoznawanej w trybie wyborczy kwestia konfliktu na tle rejestracji partii o takiej samej nazwie jak nazwa stowarzyszenia, którego członkiem jest uczestnik M. K..

Ze wskazanych względów i na podstawie art. 111 § 1 kodeksu wyborczego Sąd Okręgowy w Rzeszowie ocenił, że wniosek zasługuje na uwzględnienie, z wyjątkiem żądania, które wnioskodawca powinien zrealizować w postępowaniu egzekucyjnym, na wypadek nie zastosowania się przez uczestnika do orzeczenia sądu.

Postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie zaskarżył w całości zażaleniem uczestnik postępowania M. K..

Zarzucił zaskarżonemu postanowieniu nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. ze względu na niewłaściwe obsadzenie składu orzekającego sądu.

Niezależnie od podniesionej bezwzględnej przesłanki odwoławczej skarżący wskazał na naruszenie prawa materialnego art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy przez zastosowanie oceny prawdziwości przewidzianej w art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy do ocennych, nie mających charakteru informacyjnego wypowiedzi uczestnika powołanych przez pełnomocnika Komitetu Wyborczego (...) we wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie wyborczym.

Skarżący zarzucił też naruszenie art. 111 § 1 pkt 1-6 ustawy Kodeks wyborczy przez zastosowanie przewidzianych w tym przepisie środków dobranych niewspółmiernie do rzekomo popełnionego naruszenia.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący domagał się w pierwszej kolejności stwierdzenia nieważności postępowania w sprawie sygn.. akt I NS 94/21 przed Sądem Okręgowym w Rzeszowie i uchylecia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Na wypadek nie uwzględnienia zarzutu opartego o art. 379 pkt 4 k.p.c. skarżący wnosił o zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. do czasu zakończenia postępowania w trybie prejudycjalnym przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej toczącego się pod sygn.. C- 181/21.

Na wypadek nie uwzględnienia zarzutu nieważności postępowania i wniosku o zawieszenia postępowania skarżący domagał się zmiany zaskarżonego postanowienia przez oddalenie wniosku.

Na wypadek nie uwzględnienia wniosku o zmianę zaskarżonego postanowienia skarżący wnosił o zmianę postanowienia Sądu Okręgowego w Rzeszowie w pkt II poprzez nakazanie uczestnikowi:

1. Publikacji oświadczenia na łamach Gazety (...) oraz na stronie głównej gazety (...) oraz stroni głównej (...)

2. Ograniczenia terminu utrzymania sprostowania w pkt. II zaskarżonego postanowienia na portalach internetowych do 24 godzin.

W uzasadnieniu zażalenia skarżący przede wszystkim argumentował, że postępowanie w sprawie I Ns 94/21 dotknięte było nieważnością w związku z niewłaściwie obsadzonym składem sądu orzekającego w tej sprawie. Argumentował, że sędzia orzekający w sprawie został powołany na stanowisko sędziego sądu okręgowego przez Prezydenta RP Postanowieniem z 10 grudnia 2020r. na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa i Uchwały KRS nr (...). Nieważność postępowania skarżący upatrywał w naruszeniu zasady niezawisłości sądów wyrażonej w prawie Unii Europejskiej w art. 2, art. 4 ust. 3 i art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i art. 27 i 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Skarżący odwoływał się w swojej argumentacji do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019r. w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18, Uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020r. sygn.. BSA I-4110-1/20, Postanowienia Sądu Najwyższego z 30 sierpnia 2018r. sygn. III PO 7/18 .

W ocenie skarżącego okoliczności powołania na stanowisko sędziego sądu okręgowego sędziego referenta w sprawie I Ns 94/21 w świetle wyroków TSUE i Uchwały Sądu Najwyższego jest podważalne, a co za tym idzie ze względu na wystąpienie przesłanek z art. 379 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. postępowanie w sprawie dotknięte było nieważnością.

W związku z rozbieżnościami praktyki orzeczniczej w stosowaniu orzeczeń TSUE i Uchwały Sądu Najwyższego i na wypadek nieuwzględnienia zarzutu nieważności postępowania skarżący argumentował, że konieczne jest zawieszenie postępowania w sprawie do czasu zakończenia postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie I C-181/21 i udzielenia przez Trybunał odpowiedzi na pytania zadane przez jeden z sądów, które w ocenie skarżącego definitywnie rozstrzygnął o statusie sędziów powołanych po zmianach wprowadzonych przepisami ustawy z 8 grudnia 2017r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa. W ocenie skarżącego nie uwzględnienie tego wniosku skutkować będzie naruszeniem prawa strony do sprawiedliwego i niezawisłego sądu, gwarantowanego przez Konstytucję RP.

Argumentując zarzuty naruszenia prawa materialnego skarżący podnosił, że jak wynika to z uzasadnienia postanowienia, pomimo rzekomo przeprowadzonej przez sąd oceny wypowiedzi uczestnika w kategorii prawda fałsz, sąd faktycznie ocenił wypowiedź uczestnika z punktu widzenia dóbr osobistych wnioskodawcy i ocen ferowanych przez uczestnika. Na poparcie swojej argumentacji skarżący przytoczył fragmenty uzasadnienia zaskarżonego postanowienia z własnym komentarzem wskazującym na zasadność podniesionych w zażaleniu zarzutów. Zarzucił, że sąd w ogóle nie odniósł się do wypowiedzi uczestnika o próbie oszustwa pomimo, że ocenił ją za niedopuszczalną i uwzględnił w tym zakresie wniosek.

Skarżący podnosił, że zastosowanie przez sąd art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy nie mogło być wykorzystane do tłumienia debaty wyborczej. Odwoływał się w tej kwestii do poglądów wyrażonych w orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, orzeczeniach sądów powszechnych i poglądów doktryny. Uczestnik wskazywał, że zgodnie z porządkiem prawnym art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy nie pozwala na kwestionowanie ocen ze względu na ich dosadność i związane z tym ewentualnie naruszenie dóbr osobistych kandydata. Niezależnie od tej argumentacji skarżący wyraził pogląd, że wypowiedzi uczestnika opierały się o prawdziwe fakty. Wskazując na jednorazowy charakter wypowiedzi uczestnika skarżący podnosił, że zastosowana przez sąd forma przeprosin była niewspółmierna do formy wypowiedzi uczestnika.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie rozpoznając zażalenie uczestnika zważył, co następuje:

Uwzględniając granice zaskarżenia postanowienia Sądu Okręgowego w Rzeszowie przez uczestnika wniesionym zażaleniem oraz charakter podniesionych zarzutów, zażalenie uczestnika należało ocenić jako uzasadnione w znacznej części, za wyjątkiem zarzutu nieważności postępowania.

Kwestię nieważności postępowania w sprawie I Ns 94/21 Sąd Apelacyjny miał obowiązek rozważenia z urzędu, w granicach zaskarżenia, na podstawie art. 378 § 1 k.p.c.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy skarżący zarzucając nieważność postępowania upatrywał ją w niewłaściwym obsadzeniu składu sądu, przed którym toczyło się postępowanie w pierwszej instancji. Jednak poza odwołaniem się do poglądów na tle toczącego się sporu o skuteczność powołań na stanowiska sędziowskie z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez ustawodawcę krajowego ustawą z 8 grudnia 2017r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018.poz. 3), nie przedstawił argumentacji w jakim zakresie zagadnienia, które były przedmiotem oceny przez Sąd Najwyższy w cytowanej uchwale odnoszą się do sytuacji w sprawie będącej aktualnie przedmiotem rozpoznania. Skarżący nie korzystał w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji z uprawnienia wynikającego z art. 49 k.p.c. Nie zachodziły też wskazane w art. 48 § 1 podstawy uzasadniające wyłączenie sędziego z mocy ustawy. Skarżący nie przedstawił w zażaleniu argumentów wskazujących, że powołanie sędziego A. S. na stanowisko Sędziego Sądu Okręgowego w Rzeszowie na podstawie powołań w zażaleniu aktów odbyło się z naruszeniem prawa. Nie wykazał, że w procesie powołania na stanowisko sędziego doszło do uchybień, które naruszały standardy niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji R.P., art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (vide: uzasadnienie uchwały połączonych Izb Cywilnej, Karnej i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020r., BSA I-4110-1/20 (opublikowanej OSNKW 2020/2/7, OSNC 2020/4/34, LEX 2784794). Pamiętać należy, że w uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy podkreślił, że przedmiotem jego wykładni nie były przepisy „dotyczące sposobu powoływania sędziów ani też przepisy dotyczące ich statusu”. Nie rozstrzygano także w żadnym zakresie, „jakie konsekwencje ustrojowe dla obecnego i przyszłego statusu osób powołanych na urząd sędziego w tej procedurze mają wadliwości dotyczące sposobu ukształtowania oraz funkcjonowania procedury wskazywania kandydatów na urząd sędziego przez Krajową Radę Sądownictwa”. Rozstrzygane wątpliwości dotyczyły wpływu wadliwości procesu wskazywania kandydata na urząd sędziego przez KRS po zmianach w ustroju tej Rady wprowadzonych ustawą z 8 grudnia 2017r. Rozstrzygane wątpliwości wynikały ze zmian w przepisach rozwijających unormowania konstytucyjne, sposobu działania KRS oraz dalszych etapów procedury powołania na urząd sędziego przeprowadzonych od końca 2017r. W ocenie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w składzie rozpoznającym sprawę badanie na ile przepisy krajowe regulujące organizację i sposób powołania sędziów mogą i powinny być przedmiotem kontroli pod kątem ich zdolności do zrealizowania na terenie Unii Europejskiej ustalonych w art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 47 KPP i art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności powinno odbywać się z poszanowaniem wskazanych w tych przepisach zasad. Wymaga to indywidualnej oceny każdego konkretnego przypadku. Odwołanie się przez skarżącego w sposób ogólny do poglądów Sądu Najwyższego zaprezentowanych w uzasadnieniu cytowanej uchwały oraz w cytowanych w zażaleniu prejudykatów Trybunału Sprawiedliwości UE, nie stanowiły wystarczającej podstawy do stwierdzenia przez Sąd Apelacyjny, że zachodziły podstawy do zastosowania art. 386 § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie nie znalazł również podstaw do uwzględnienia zgłoszonego jako ewentualny wniosek skarżącego o zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. do czasu zakończenia postępowania w trybie prejudycjalnym przed Trybunałem Unii Europejskiej w sprawie C -181/21 (pytania prejudycjalne przedstawione Trybunałowi Sprawiedliwości UE na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w Katowicach z 18 marca 2021r. sygn. akt IV Cz 451/20).

Zawieszeniu postępowania na wskazanej przez skarżącego podstawie sprzeciwia się przede wszystkim wyborczy charakter postępowania w rozpoznawanej sprawie. Przepisy ustawy Kodeks Wyborczy są przepisami szczególnymi w stosunku do przepisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego. Przewidziany w art. 111 § 2 specjalny tryb rozpoznania sprawy zasadniczo wyklucza na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. zastosowanie art. 177 k.p.c., a to ze względu na zakreślony przez ustawodawcę czas rozpoznania sprawy w obu instancjach. Jest to wynikiem wyborczego charakteru tych spraw, które w związku z toczącą się kampanią wyborczą muszą być rozpoznawane w terminach zapewniających realną ochronę prawną w czasie prowadzonej kampanii wyborczej.

Przechodząc do rozważań nad dalszymi zarzutami skarżącego dotyczącymi naruszenia art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie ocenił je jako w pełni uzasadnione.

Oceniając wypowiedzi uczestnika na podstawie art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy Sąd Okręgowy ograniczył ocenę do cytowanych przez wnioskodawcę w żądaniu wniosku fragmentów wypowiedzi uczestnika. W konsekwencji umknął Sądowi Okręgowemu cały istotny dla rozstrzygnięcia sprawy kontekst artykułu i kontekst wypowiedzi M. K. udzielonej na prośbę dziennikarzy o skomentowanie faktu zarejestrowania Komitetu Wyborczego pod nazwą "(...). Przedstawiony przez sąd odwoławczy wyrywkowy sposób oceny wypowiedzi uczestnika przez sąd pierwszej instancji wynika wprost z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, zarówno w zakresie ustaleń faktycznych (k.73 – 74) jak i rozważań prawnych (k. 76-77). Sąd Okręgowy co najmniej dwukrotnie podkreślił w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, że przy rozpoznaniu sprawy poza zainteresowaniem sądu pozostawała kwestia dotycząca sporu na tle wykorzystania przez Komitet Wyborczy (...) i partii o tej samej nazwie, nazwy (...) wykorzystanej wcześniej przez Stowarzyszenie i ruch (...) S. H.. Taki sposób zawężenia przez sąd pierwszej instancji granic ocenianego stanu faktycznego nie był prawidłowy i doprowadził go do błędnego zastosowania art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy do ustalonego stanu faktycznego przyjętego za podstawę rozstrzygnięcia.

Poza dyskusją w niniejszej sprawie jest okoliczność, że inkryminowane przez wnioskodawcę wypowiedzi uczestnika należało ocenić jako materiał wyborczy w ramach prowadzonej w ramach kampanii wyborczej agitacji. Rozstrzygając sprawę o charakterze wyborczym powinnością sądu jest posługiwanie się ustawową definicją agitacji wyborczej wprowadzonej przez ustawodawcę w art. 105 § 1 ustawy Kodeks wyborczy. Agitacja wyborcza w znaczeniu art. 105 § 1 stanowi jeden z zasadniczych elementów wyborów przeprowadzonych w warunkach demokratycznych. W ramach agitacji wyborczej komitety wyborcze prezentują wyborcom swoich kandydatów, ich kwalifikacje i osiągnięcia, programy wyborcze które kandydaci zobowiązują się popierać i realizować. Nieodzownym elementem agitacji wyborczej są wypowiedzi oceniające kontrkandydatów i prezentowanych przez nich programów. Rozważając te kwestie nie sposób pominąć poglądów prezentowanych w orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w kontekście skarg wnoszonych w związku z ograniczeniem przez władzę publiczną prawa do wolności wyrażania opinii zagwarantowanego w art. 10 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w sprawach, w których Trybunał rozważał czy ingerencja państwa pomimo, że była dozwolona przez prawo spełniała również przesłankę konieczności i proporcjonalności w demokratycznym społeczeństwie. Należy podkreślić, że w tej kwestii orzeczenia ETPC w sposób jednoznaczny wskazują, że art. 10 Konwencji nie pozostawia w tym przypadku jakiegokolwiek przestrzeni na ograniczanie prawa do wolności słowa w sferze dotyczącej debaty publicznej. W ocenie ETPC dopuszczalne granice krytyki w obszarze polityki są szersze, a osoby zajmujące się działalnością publiczną powinny wykazywać się większą tolerancją. Nie wolno natomiast dopuszczać do rozpowszechniania fałszywych informacji, ale przy zachowaniu warunków do przepływu informacji i proceduralnych gwarancji dla uczestników postępowania (vide: wyrok w sprawie przeciwko Polsce z 25 lipca 2019r. nr skargi (...), wyrok w sprawie przeciwko Francji z 10 października 2013r. nr skargi (...)).

ETPC stanął na stanowisku, że: "Wolne wybory oraz wolność wypowiedzi, w szczególności wolność prowadzenia debaty politycznej, tworzą łącznie fundament każdego systemu demokratycznego (zob. M.-M. i C. v. Belgia, wyrok z dnia 2 marca 1987 r., Seria (...), p. 22, § 47). Te dwa prawa są ze sobą ściśle powiązane, a współistniejąc przyczyniają się do wzajemnego wzmocnienia. Z tych względów szczególnie istotne jest, by w okresie poprzedzającym wybory informacje i opinie wszelkiego rodzaju mogły być swobodnie rozpowszechniane (zob. B. v. Wielka Brytania, wyrok z dnia 19 lutego 1998 r., Raporty 1998-I, § 42). Zasady te znajdują zastosowanie zarówno w przypadku wyborów lokalnych, jak i krajowych". Opinie i informacje rozpowszechniane w trakcie kampanii wyborczej powinny być traktowane jako część debaty na tematy leżące w zainteresowaniu społecznym, chyba że istnieje powód, aby postępować odmiennie, przy czym ograniczenia wolności w tej sferze powinny być interpretowane zawężająco. Trybunał przypomniał także, że władza w społeczeństwie demokratycznym podlega stałemu nadzorowi ze strony obywateli i każdy powinien mieć możliwość zwrócenia uwagi opinii publicznej na sytuacje, które uważa za bezprawne, pod warunkiem, że działa w dobrej wierze. Opinie i informacje mające związek z wyborami, zarówno lokalnymi, jak i krajowymi, które są rozpowszechniane w trakcie kampanii wyborczej, powinny być traktowane jako stanowiące

część debaty na tematy leżące w zakresie zainteresowania społecznego, chyba że istnieje przeciwdowód. Trybunał powtórzył, że w kwestiach leżących w polu zainteresowania publicznego ograniczenia wolności wypowiedzi powinny być interpretowane zawężająco (zob. wyr. z 9.1.2007 r., skarga Nr (...), Kwiecień v. Polska, Legalis).

W sprawie J. przeciwko Polsce nr skargi (...) Trybunał w wyroku z 4 czerwca 2020r. stwierdzającym naruszenie art. 10 Konwencji i uwzględniającym skargę, dokonując oceny dotyczącej publikacji materiału wyborczego w formie wypowiedzi na forum internetowym wskazywał na szereg istotnych elementów jakie należy uwzględnić przy ocenie naruszenia dóbr osobistych, w tym takich jak:

- kontekst w którym zamieszczone były komentarze;
- środki które przyjęto w celu zapobieżenia lub usunięcia zniesławiających komentarzy.

W okolicznościach rozpoznawanej przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie sprawy kontekst w jakim zamieszczono inkryminowane przez wnioskodawcę wypowiedzi uczestnika miał podstawowe znaczenie dla oceny charakteru wypowiedzi i zgodności jej treści z rzeczywistym stanem rzeczy. Treść opublikowanych artykułów, z których pochodzą cytowane we wniosku fragmenty wypowiedzi uczestnika, jednoznacznie wskazuje, że celem artykułów było przedstawienie opinii publicznej istotnej z punktu widzenia przyszłych przedterminowych wyborów na stanowisko prezydenta miasta zarządzonych na 9 maja w R. sytuacji wynikającej z zarejestrowania przez partię polityczną (...) z siedzibą w K., Komitetu Wyborczego (...). Nazwa Partii (...) zarejestrowanej postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie 26 października 2020r. stanowi trzon nazwy Komitetu Wyborczego zarejestrowanego postanowieniem Komisarza Wyborczego w R. 25 marca 2021r. Na dzień rozstrzygnięcia sprawy partia nie zarejestrowała swojego kandydata w przedterminowych wyborach na stanowisko prezydenta miasta, bowiem termin do rejestracji kandydata upływa 16 kwietnia 2021r. Okolicznością powszechnie znaną jest, że jednym z zarejestrowanych już w nadchodzących wyborach kandydatów jest Kandydat, któremu poparcia udzieliło Stowarzyszenie (...) zarejestrowane w Krajowym rejestrze Sądowym 24 sierpnia 2020r. Prezesem Zarządu Stowarzyszenia (...) jest M. K., a w skład zarządu wchodzi między innymi S. H.. Opisane okoliczności zostały uwzględnione w stanie faktycznym ustalonym przez sąd pierwszej instancji. Jednak nie zostały uwzględnione w dokonanej przez Sąd Okręgowy ocenie stanu faktycznego dokonanej na podstawie art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy, bowiem w ocenie sądu dotyczyły okoliczności, które nie mogły być przedmiotem oceny w sprawie o charakterze wyborczym t.j. sporu pomiędzy wskazanymi wyżej podmiotami co do prawa posługiwania się nazwą (...). W taki oto sposób doszło do usunięcia z przedmiotu zainteresowania sądu pierwszej instancji kontekstu wypowiedzi uczestnika, a co za tym idzie sąd pozbawił się możliwości prawidłowej oceny charakteru tych wypowiedzi. Bowiem wypowiedzi uczestnika nie zawierały stwierdzeń, które pozwalały by na dokonanie ich oceny w kategoriach prawdy czy fałszu. W swojej wypowiedzi uczestnik dokonał oceny sytuacji, która w rzeczywistości miała miejsce. Argumentował, że działania podjęte przez osoby decyzyjne odpowiedzialne za utworzenie komitetu wyborczego wnioskodawcy, podjęte były w sposób świadomy, a ich skutkiem może być zamieszanie wywołane zbieżnością nazwy zarejestrowanego Komitetu Wyborczego (...) z nazwą Stowarzyszenia (...), które popiera w wyborach kontrkandydata ewentualnie zgłoszonego przez Partię (...) z siedzibą w K.. Należało też uwzględnić, że aktualnie od 26 marca 2021r. Partia (...) S. H. z siedzibą w W. funkcjonuje jako podmiot prawa. W tym kontekście ocenne twierdzenia uczestnika o próbie wprowadzenia w błąd mieszkańców R., próbie oszukania wyborców, próbie „przywłaszczenia „ nazwy innej partii miały uzasadnienie w faktach. Niewątpliwie posługiwanie przez komitet wyborczy nazwą zbliżoną lub tożsamą z nazwą podmiotu popierającego w wyborach innego kandydata może doprowadzić do podjęcia przez wyborców błędnych decyzji. Prowadzona w ramach agitacji wyborczej dyskusja, w której wzięły udział obie zainteresowane strony służyła wyjaśnieniu tej sytuacji. W ocenie Sądu Apelacyjnego oczywistym celem autorów artykułów w których zamieszczono wypowiedzi M. K. było zwrócenie uwagi na działania podjęte przez wnioskodawcę w czasie kampanii wyborczej ogłoszonej w związku z wyborami na prezydenta miasta. Znamienne dla oceny kontekstu wypowiedzi uczestnika jest to, że w opublikowanych artykułach jego wypowiedź poprzedzona została wyjaśnieniami autora publikacji dotyczącymi istoty sporu na tle posługiwania się nazwą (...). W artykułach zawarto też wypowiedzi przedstawicieli Partii (...) z siedzibą w K. z przedstawieniem ich argumentacji. Istotne dla oceny kontekstu sprawy są wypowiedzi członka zarządu Partii (...) z siedzibą w K. W. Z., który na łamach powołanych we wniosku materiałów wyborczych przyznał, że: ” Wystawiłem kandydata na prośbę byłych działaczy

ruchu (...), którzy swego czasu odeszli od S. H.. Nie podobały się im błędy jakie pan S. popełniał”. Powszechnie znane i dostępne są wypowiedzi W. Z. publikowane między innymi przez dziennik Rzeczpospolita (wydanie z 18 lutego 2021r.) dotyczące zarejestrowania partii z wykorzystaniem nazwy ruchu (...):

„Zabezpieczyliśmy tę markę dla niego, licząc na współpracę, o czym poinformowaliśmy go e-mailowo – dodaje A W. Z. zapewnia, że gdyby H. zmienił zdanie, nazwa „czeka w depozycie”. – Możemy przekazać miejsca w zarządzie (...) i w efekcie kontrolę nad partią”. W świetle tych wypowiedzi przedstawiciele wnioskodawcy nie budziło wątpliwości sądu odwoławczego, że działania w postaci wykorzystania w procesie wyborczym nazwy (...) były świadomie podjęte i jak wynika z cytowanej wypowiedzi mogły być traktowane jako próba wywarcia nacisku na ruch polityczny i społeczny, w którego działalność zaangażowany jest uczestnik.

Odwołując się zatem tylko do zacytowanych wyrywkowo przez wnioskodawcę wypowiedzi uczestnika sąd pierwszej instancji błędnie ocenił ich charakter stosując kryterium prawdy czy fałszu. Wypowiedzi uczestnika dotyczyły działalności politycznej obu partii i działań podejmowanych w ramach tej działalności. Wypowiedzi uczestnika zawierały element oceniający działalność wnioskodawcy również w związku z wyborami zarządzonymi w R. na 9 maja 2021r. w związku z posłużeniem się nazwą uprzednio wykorzystywaną przez ruch społeczny (...). W takim kontekście uczestnik stwierdził, że użycie przez komitet wyborczy popierający ewentualnego kontrkandydata nazwy zawierającej identyczny rdzeń jak używany poprzednio przez ruch społeczny S. H., a następnie Stowarzyszenie (...), ocenia jako próbę wprowadzenia wyborców w błąd, próbę oszukania wyborców, próbę przywłaszczenia nazwy ruchu, a aktualnie partii politycznej. Kontekst w jakim użyto wypowiedzi uczestnika jednoznacznie świadczy o ocennym charakterze wypowiedzi prezentowanej publicznie przez M. K., jako opinii o sposobie prowadzenia działalności politycznej przez wnioskodawcę i reprezentującą go partię polityczną. Podobne rozważania należało odnieść do pozostałych fragmentów cytowanych we wniosku określających partię (...) jako „partię- słup” czy związaną z O. osobą ewentualnego kandydata na stanowisko prezydenta jako „kandydata z kosmosu”. Sugestia, że wnioskodawca zarejestrował nazwę partii wykorzystując „balagan prawny w kraju” nie dziwi w kontekście toczących się od kilku lat sporów co do sposobu wprowadzania przez rząd reform ustrojowych, w które zaangażowane zostały wszystkie ugrupowania polityczne, Prezydent R.P.. Sąd Najwyższy, Trybunał Konstytucyjny, sądy powszechne. Efektem tego sporu były cytowane przez skarżącego wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Oceny wypowiedziane przez uczestnika mają jednoznacznie negatywną wymowę. Jednak nie zawierały treści znieważających lub ośmieszających kandydatów wnioskodawcy, organów wnioskodawcy czy osób go reprezentujących.

W ocenie Sądu Apelacyjnego oceny te mieściły się w granicach obowiązujących w debacie politycznej w czasie kampanii wyborczej. Wypowiedzi ocenne uczestnika niewątpliwie opierały się o powszechnie znane i komentowane w przestrzeni publicznej fakty.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie dokonując w postępowaniu odwoławczym oceny merytorycznej wniosku komitetu wyborczego miał na uwadze, że przepis art. 111 pełni nie tylko funkcję ochronną dla uczestników kampanii (kandydatów i komitetów wyborczych) chroniąc ich przed skutkami rozpowszechniania nieprawdziwych informacji, ale również ma służyć ocenie prawidłowości przebiegu kampanii wyborczej, rywalizacji politycznej, zasad uczciwej konkurencji wyborczej, ma zapobiegać zniekształcaniu ocen wyborców i w tym znaczeniu ma charakter także ochrony dobra publicznego. Te istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności zostały pominięte przez sąd pierwszej instancji. Sąd Okręgowy nie uwzględnił w swojej ocenie dorobku orzeczniczego ETPC wyrokach zapadłych na tle stosowania art. 10 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Prawach Podstawowych i kreowanej w nich zasady proporcjonalności stosowania środków chroniących dobra osobiste na podstawie art. 8 Konwencji. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy należało zwrócić uwagę na stanowisko ETPC, który w swojej praktyce dokonał rozróżnienia pomiędzy twierdzeniami dotyczącymi faktów a sądami o charakterze ocennym. Trybunał zwracał uwagę, że o ile istnienie faktów może zostać dowiedzione, prawdziwość ocen nie podlega udowodnieniu. W przypadku gdy stwierdzenie jest oceną wyrażaną przez daną osobę, współmierność ingerencji może zależeć od tego, czy istnieją wystarczające podstawy faktyczne dla takiego twierdzenia, ponieważ nawet twierdzenie ocenne bez istnienia dla niego wystarczających

podstaw faktycznych może być przesadne (zob. z 24.2.1997 r., skarga Nr (...), D. H. i G. v. Belgia, wyr. Raporty 1997-I, s. 236 oraz F. v. Słowacja, skarga Nr (...), (...) 2001-VIII). "W szczególności najważniejszy jest jeden czynnik odróżniający wypowiedź prawdziwą od sądu ocennego. Istnienie faktów można wykazać, podczas gdy prawdziwość ocen nie nadaje się do udowodnienia. Wymóg udowodnienia zgodności ich z prawdą nie da się zrealizować i narusza swobodę opinii będącą fundamentalnym elementem prawa zagwarantowanego w art. 10. Jednak, nawet jeśli wypowiedź jest sądem ocennym, można rozważać, czy doszło do naruszenia, jeśli istnieją fakty pozwalające na kwestionowanie sądów ocennych, a sąd ocenny może przekraczać dopuszczalne granice, jeśli brak jest podstaw faktycznych na ich poparcie" (wyr. z 19.5.2005 r. T. v. Turcja, skarga Nr (...), (...) 2001-II). W uzasadnieniu innego z wyroków ETPCz stwierdził, że wypowiedź o charakterze ocennym nie powinna być oparta na wąskiej definicji tego, co może być uznawane za dopuszczalną krytykę, wyłączając z jej zakresu wypowiedzi pogardliwe lub wyrażające brak szacunku (wyr. z 24.2.2009 r., D. v. Polska, skarga Nr (...)).

Po wejściu w życie ustawy Kodeks wyborczy również w orzecznictwie sądów krajowych utrzymana została linia orzecznicza zbieżna z przedstawionymi poglądami ETPC. Sprowadza się ona do lansowania poglądu zgodnie z którym: "Hipoteza art. 111 § 1 Kodeksu wyborczego nie obejmuje ocen, nawet niesprawiedliwych" (post. SO w Krakowie z 20.10.2014 r., IX GNS 1/14, Legalis). Przykładem tej jednolitej linii orzeczniczej są również kolejne judykaty: Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 4 listopada 2014r. I Acz 1695/14, Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 22 października 2014r. I Acz 894/14, Sądu Okręgowego w Lublinie z 13 października 2014r. I Ns 300/14.

Dokonana przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie ocena zastosowania art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy w ustalonych przez Sąd Okręgowy okolicznościach faktycznych sprawy z uwzględnieniem przedstawionych argumentów, dawała podstawę do całkowicie odmiennej oceny prawnej, niż dokonana przez sąd pierwszej instancji. W świetle oceny sądu odwoławczego zarzut naruszenia art. 111 § 1 ustawy Kodeks wyborczy, sformułowany w zażaleniu skarżącego okazał się uzasadniony i zasługiwał na uwzględnienie wniosku zawartego w zażaleniu w zakresie zmiany zaskarżonego postanowienia na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. i oddalenia wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie wyborczym. Konsekwentnie na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. należało uwzględnić zgłoszone w odpowiedzi na wniosek żądanie pełnomocnika uczestnika o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w zakresie poniesionych przez uczestnika kosztów zastępstwa procesowego według stawki minimalnej określonej w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie(§ 8 pkt 3 w związku z § 10 ust.2 pkt 2).

Wobec uwzględnienie wniosku skarżącego w zakresie zmiany zaskarżonego postanowienia i oddalenia żądania wnioskodawcy, Sąd Apelacyjny jest zwolniony od rozważenia zgłoszonego jako ewentualny wniosek o zmianę postanowienia w części w pkt II.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w sentencji.

SSA Grażyna Demko SSA Dariusz Mazurek SSA Bogdan Ziemiański